

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.271

Divendres, 29 d'abril del 2016

SUMARI

- 1 Pau Vidal ▶ El catanyol es cura
- 2 Entrevista a Abelard Saragossà ▶ “La prostitució que va patir Canal 9 és tan increïble com vergonyosa”
- 3 Magí Camps ▶ ‘Soplar y hacer botellas’
- 4 Jaume Salvanyà ▶ Silencis del DIEC
- 5 Teresa Tort ▶ Adés
- 6 Xavier Miró ▶ Rall, xerr o parlo el català
- 7 Enllaços

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El catanyol es cura

Pau Vidal

El catanyol es cura. Interferències castellà-català (Barcelona: Barcanova, 2012), pàg. 52-53

Dissabte al vespre, pertot

EXEMPLE D'ÚS: «Què, anem a **fer una copa?**»

ÚS CORRECTE: «Què, anem a **prendre una cervesa / alguna cosa, a fer el toc / el got?**»

EXPLICACIÓ: Encara que el *Diccionari de sinònims de frases fetes* la recull, es tracta d'una expressió molt nova formada sobre la base de la incorrecta **anar de copes** i més invasiva que el músculo zebra. *Fer el toc* i *fer el got* són alternatives d'origen local (supracomarcal, tanmateix) molt recomanables.

A micròfon apagat

EXEMPLE D'ÚS: «No sé com he pogut ser tan burro de ficar-me **en aquest jardí.**»

ÚS CORRECTE: «...de ficar-me **en aquest sarau.**»

EXPLICACIÓ: Un cas exemplar de mimetisme: *meterse en un jardín* (variant de *en un berenjena*) és una moda efímera destinada a extingir-se en poc temps. També podeu emprar **embolic** o **merder**, segons el grau de formalitat.

2 “La prostitució que va patir Canal 9 és tan increïble com vergonyosa”

Entrevista a **Abelard Saragossà**, lingüista i professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, per Raquel Sanchis

La Veu del País Valencià, 20/04/2016

<http://www.laveupv.com/noticia/19604/la-prostitucio-que-va-patir-canal-9-es-tan-increible-com-vergonyosa>

Abelard Saragossà, filòleg valencià i professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, director de Taula de Filologia Valenciana i autor d'obres de referència com la *Gramàtica valenciana raonada i popular* (2003) va estar elegit, el passat 9 d'abril, com ja vam anunciar, acadèmic de

l'AVL. El professor Saragossà, qui ja ha col·laborat amb *La Veu* en anteriors ocasions, ha accedit a contestar-nos unes preguntes sobre la situació sociolingüística que vivim al País Valencià.

–Què ens pot dir respecte de la seua recent entrada en una institució tan rellevant per a la societat valenciana com és l'AVL? Què ha suposat aquest fet per a vostè?

Des d'un punt de vista social, hi havia un sector que demanava per Internet que jo entrara en l'AVL perquè es senten identificats amb els criteris de la normativa que propose i amb els estudis que faig per a solucionar problemes de la normativa. Un manifest del castellanenc Josep Saborit ha tingut un suport apreciable.

Des del punt de vista personal, el fet de ser membre de l'AVL suposa poder debatre amb els qui tenen l'autoritat en la normativa lingüística sobre normes que practiquen els parlants, que divergixen del castellà i que, en canvi, o no figuren en les nostres gramàtiques o figuren en llocs marginals. Per exemple, la construcció temporal *demà de matí* és inexistent en castellà i ben popular en valencià. També espere debatre, amb els membres de l'AVL, sobre normes que no s'assimilen perquè són poc coherents, com ara la hipotètica elisió de *de* en la construcció *des de que*, ja que *des* no és una paraula i, per tant, *des de* és una paraula simple i *de* no hauria de caure. El meu objectiu és impulsar un debat per a aconseguir que el model lingüístic valencià siga més identificador, més assimilable i, en conseqüència, més practicable en la comunicació pública.

–Què li cal a l'entitat per a poder ser un ens normatiu respectat i de referència al seu parer?

Des d'un punt de vista extern, convé que qui parle sobre l'AVL mire si es fonamenta en dades objectives. Els valencians no sempre defenem les nostres característiques positives i les nostres institucions, i eixa limitació a voltes repercutix en l'actuació del valencianisme. Quan una característica valenciana és positiva (o una institució), ho hem de saber i ho hem de dir.

Des d'un punt de vista intern, una actuació que contribuiria a fer que la institució siga més respectada (i sobretot més estimada, que és el sentiment més important) és divulgar més les seues accions. El valencianisme i en general la societat valenciana deu saber quines aportacions està fent l'AVL al poble valencià pel que fa a la normativa (com ara, quines són les aportacions de la gramàtica de l'AVL), però, també, fora d'este àmbit.

Fora de la normativa, podem recordar que el govern anterior no feia enquestes sobre l'ús social del valencià i, enfront d'esta absència cridanera, l'AVL va re-

cuperar aquella actuació i, també, davant d'una política lingüística ben poc positiva, l'entitat destinava una part del seu pressupost a animar a usar el valencià. Un altre exemple és que, enfront de la marginació política que patia Escola Valenciana, l'AVL li ha fet suport i ha aparegut al seu costat moltes voltes.

–Creu que l'AVL hauria de treballar en paral·lel amb l'IEC?

En paral·lel, no; en coordinació. Ara: per a coordinar-se cal que hi haja voluntat pels dos costats. Tinc entès que l'AVL ha enviat escrits a l'Institut d'Estudis Catalans que no han tingut resposta o que han tingut mala resposta. Com a mínim, això deia Pere Maria Orts en una entrevista publicada en *El Temps* un parell de voltes.

–Què opina dels recents encontres que han tingut la RACV i l'AVL? Creu que seria possible que totes dues entitats s'avingueren i que col·laboraren per a construir un país amb identitat pròpia?

Crec que no hi han hagut relacions, només manifestacions del president de la RACV. Pel que fa a la col·laboració, la RACV és una institució pública i totes les institucions públiques deuen col·laborar amb l'Acadèmia. O al revés: l'Acadèmia deu col·laborar amb totes les institucions públiques valencianes.

He publicat un article en la premsa proposant un camí per a concretar eixa col·laboració entre les dos institucions. Proposava que l'AVL és qui té la potestat legislativa per a posar normes i, per tant, la RACV, el que hauria de fer si creu que una determinada norma és incoherent és presentar una argumentació a l'AVL per tal que, si l'argumentació és coherent, l'accepte. I tot açò hauria de ser públic perquè d'eixa manera podem saber qui actua bé i qui no.

–Aleshores es tractaria més d'un consens?

No crec que siga qüestió de pactar o consensuar. En la civilització hi ha moltes coses que s'han de pactar i quan fem pactes arribem a consens. Però en el cas de la normativa lingüística, tota norma hauria d'estar fonamentada i, per tant, argumentada. Més que consens, del que es tracta és d'investigar i argumentar i demostrar per què no és adequada per al valencià una determinada norma.

–Com veu el valencià actualment en la nostra societat respecte d'altres èpoques? Com pensa que ha evolucionat socialment? Tenim futur i possibilitats de viure plenament en català més prompte del que ens pensem?

El valencià viu en una situació de supeditació social al castellà, cosa que té efectes negatius en la llengua (com li passa al castellà davant de l'anglès en Puerto Rico). El valencià que es parlava en els anys sixty i setanta era més

ric que l'actual, sobretot en fraseologia. Eixe empobriment seguirà produint-se a la curta.

El futur del valencià depèn, en primer lloc, de la consciència i de la voluntat dels valencians. En eixe factor central, els valencians hem millorat sensiblement. En els anys sixty, hi havia molt de provincianisme entre nosaltres.

A la llarga, si la consciència de ser valencians i la voluntat de dirigir el nostre futur segueixen creixent, eixos factors són els que permetran no solament l'augment de l'ús social del valencià, sinó també la recuperació de la qualitat del valencià.

En eixe procés, els lingüistes valencians tenim la responsabilitat de mostrar als valencians quines són les estructures i el lèxic bàsic que definixen el valencià en relació al castellà. Per ara, no veig en els llibres de llengua estructures del valencià, i poc del lèxic bàsic. Això no obstant, en la meua *Gramàtica valenciana raonada i popular* (publicada en el 2003) apareixen, repetidament, estructures lingüístiques distintives del valencià.

[Llegiu la continuació de l'entrevista \(i afegiu-hi comentaris\) a La Veu](#)

3 'Soplar y hacer botellas'

Magí Camps

La Vanguardia, 18/04/2016

<http://www.lavanguardia.com/vida/20160418/401182102579/soplar-y-hacer-botellas.html>

Llegia la novel·la *El congreso de literatura* i tot d'una em vaig trobar amb aquesta frase: "Clonar seres vivos no es soplar y hacer botellas". De seguida vaig buscar quina connexió podia tenir l'autor, l'argentí César Aira, amb el català, mentre dins del meu cap La Trinca no parava de cantar [Coses de l'idioma](#).

Per qui no conegui la cançó, explica les peripècies d'un senyor petit i eixerit de Santa Coloma que va a Madrid i es fa un embolic amb les frases fetes. La fraseologia acostuma a ser comprensible només en l'idioma propi i és la part més difícil de traduir. Un cop a Madrid, el senyor petit i eixerit tradueix literalment expressions que en castellà no tenen cap sentit.

Entre aquestes frases fetes, trobem *hacer higo* (fer figa), *un sueñatortillas* (un somiatruites), *hacer un pedo como una bellota* (fer un pet com una gla), *para alquilar sillas* (per llogar-hi cadires), *sacar fuego por las muelas* (treure foc pels queixals) o *esparcir la niebla* (escambar la boira). I, esclar, *soplar y hacer botellas*.

Com que no vaig descobrir cap connexió lingüística d'Aira amb el català, a continuació vaig preguntar a un acadèmic argentí si coneixia l'expressió i em va dir que sí, que era d'ús comú al seu país. Tot seguit vaig poder constatar més referències personals de Colòmbia, l'Uruguai, Xile, Veneçuela, Mèxic i Costa Rica, país on fan servir la variant "soplar y hacer bombitas". A l'hemeroteca l'he poguda documentar en articles de publicacions argentines, hondurenyes i colombianes.

Tot i que l'expressió catalana tant es fa servir en sentit positiu com negatiu, a Hispanoamèrica predomina l'ús en negatiu: "Esto no es soplar y hacer botellas". És a dir, que una cosa és més difícil de fer del que sembla, com explica l'argentina Susana Rodríguez-Vida al seu *Diccionario temático de frases hechas*. I no entraré aquí a avaluar si *bufar i fer ampolles* és una feina tan senzilla com ens han fet creure tota la vida.

En resum, sembla que l'ús és general i força viu a tota la zona hispanoparlant d'Amèrica i, en canvi, a Espanya només es fa servir en català; en el castellà peninsular és una expressió desconeguda. No he pogut esbrinar res més i és per això que demano l'ajuda dels lectors, per si algú pot aportar alguna dada més sobre aquesta curiositat fraseològica.

El que és clar és que si el senyor petit i eixerit de Santa Coloma en lloc d'anar a Madrid decidit hagués anat a qualsevol ciutat hispanoamericana, si més no quan hagués dit "soplar y hacer botellas", tothom l'hauria entès.

4 Silencis del DIEC

Jaume Salvanyà

Núvol, 18/04/2016

<http://www.nuvol.com/opinio/silencis-del-diec/>

Fa poc he obert el blog [Silencis del DIEC](#). Hi recullo paraules, significats i expressions majoritàriament d'ús habitual que no figuren en el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans ([DIEC2](#)). S'hi poden trobar en-

trades de tota mena, algunes de les quals sí que estan recollides en altres obres de referència:

—Interjeccions: **ahà, bla bla bla, iuhu, uau.**

—Mots truncats: **info, maní, porno, relax, retro, tele.**

—Sigles (de fet, al DIEC2 no n'hi ha ni una): **ADN, DVD, GPS, OK, ONG.**

—Construccions gramaticals: "**ah que + oració (o element equivalent)**", "**al + infinitiu**", "**va i + verb**".

—Fraseologia: **anar al gra; caure la cara de vergonya; feta la llei, feta la trampa; pagant, sant Pere canta; vendre la moto.**

—Llatinismes: **in crescendo, mea culpa, persona non grata, vox populi.**

—Estrangerismes: sobretot castellanismes (**bolso, melena, pringar, xiringuito**), però també mots procedents de l'anglès (**cheerleader, feeling, making of, hooligan**), el francès (**crème de la crème, rentrée, voyeur**), l'italià (**birra, cello, capo**), el japonès (**manga, ninja, sudoku**), etc.

—Verbs derivats de noms: **grafiar, hostiar, llantiar-se, locutar.**

—Adverbis adjectivals: **dur** (treballar dur), **fatal** (jugar fatal), **ràpid** (anar ràpid).

—Noms obtinguts per conversió d'adjectius: **abdominals, malabars, mòbil, portàtil.**

—Noms procedents de marques comercials: **cel·lo, jacuzzi, tàper, velcro.**

—Col·loquialismes: **conyàs, empanada (mental), escaquejar-se, flipar, guiri, guai, mala folla, molar** ('agradar'), **rasca, xoriço** ('lladre').

—Expressions considerades malsonants: **anar de cul, cagar-s'hi, de l'hòstia, inflar(-se) els collons, passar-les putes.**

Pel que fa als col·loquialismes i a les expressions malsonants, hi ha qui considera que no haurien de figurar en un diccionari de la llengua estàndard, perquè no formen part de la llengua formal, però en canvi, bé n'hi trobem d'altres com *goril·la* ('guardaespatlles'), *rampinyar*, *no mamar-se el dit*, *posar algú a parir* o *mala hòstia*.

[Llegiu-ne la continuació al Núvol](#)

Vegeu també els [mots o accepcions no recollits al DIEC2](#) que aplega RodaMots

5 Adés

Teresa Tort

Blog *Agafada al vol*, 17/04/2016

<http://blocs.mesvilaweb.cat/ttort/?p=269001>

Quant dura el present? On es planten les fites que delimiten l'inici i el final del temps actual? La fugacitat conviu cada dia amb la quotidianitat. Però hem après a orientar-nos en cada instant amb la brúixola de les paraules. Per sort, els verbs ens orienten: faig, he fet, feia, vaig fer...

Altres mots s'alien també amb nosaltres per narrar els episodis de l'existència: els [adverbis de temps](#). Saltem endavant i endarrere propulsats per acció coordinada dels verbs i els adverbis temporals com si fóssim viatjants d'una màgica màquina del temps. I, gràcies a aquesta aliança, el relat va a parar just a l'instant precís que estem evocant.

Anit vaig veure'l

A més a més, tant en les formes verbals com en les adverbials hi ha força traces de les varietats dialectals. Un present d'indicatiu solet fa de carta de presentació d'un individu. Pense, pens, penso o pensi ens orienten sobre l'origen geogràfic de qui parla. De la mateixa manera que si algú diu **anit**, **enguany**, **después-ahir**, **después-demà** i **adés** sospitem que és de Tarragona per avall.

[Adés](#) és una paraula invariable, d'etimologia incerta. Significa fa poc, ara mateix, no fa gaire, suara. Expressa proximitat al present, però ja no és present. Això que s'ha esdevingut adés ja s'ha fos, ja no hi és. S'ha extingit.

Com adés ha dit la meua companya...

I pronunciat en un escenari excepcional aquest mot deixa una marca. Aquest matí d'abril un ebrenc ha dit **adés** dalt d'un escenari, entremig d'un discurs èpic, adreçant-se a més de dues mil persones que se l'escoltaven en un pavelló de la Catalunya central que acollia un ritual esperançador. I adés haurà entrat pels conductes auriculars d'alguns dels presents per primera vegada. I potser els haurà cridat l'atenció. I potser el guardaran en la memòria.

I, imprevisiblement, la fugacitat s'haurà solidificat en un record.

Visiteu el blog [Agafada al vol](#) de la Teresa Tort, les imatges s'ho valen!

6 Rall, xerr o parlo el català

Xavier Miró

El Punt Avui, 25/04/2016

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/961314-rall-xerr-o-parlo-el-catala.html>

La Plataforma per la Llengua va reunir a Barcelona uns centenars de voluntaris d'arreu dels territoris de parla i cultura catalanes en el tradicional acte reivindicatiu de la llengua que organitza coincidint amb la diada de Sant Jordi. L'any passat va ser el *Planta't per la llengua* i enguany ha estat el *Crida-ho als quatre vents*.

Amb més de sis-cents inscrits ja el dissabte de Sant Jordi, segons l'organització, uns tres-cents més que l'acte de l'any passat, l'entitat que promou el català com a llengua comuna en les societats plurilingües de Catalunya, el País Valencià, les Illes, la Catalunya del Nord i l'Alguer va realitzar ahir al matí una rosa dels vents humana a la plaça Comercial del Born barceloní. Al voltant del migdia, els representants de vuit famílies dialectals es van anar afilerant en grups per entrar a ocupar una rosa dels vents dibuixada al terra de la plaça. Primer es va anar atapeint el cercle central i posteriorment, les vuit puntes de la rosa. Sota la conducció de l'actor Ricard Borràs, els voluntaris van anar girant lentament en direcció a les agulles del rellotge a raó de 45° en cada moviment per tal de completar els 360°.

En cada una de les vuit aturades, es va reivindicar la llengua comuna amb una de les variants dialectals triades. El "parl lo català" de l'alguerès va ser el primer crit abans que la rosa tornés a girar. El van seguir successivament el "parl es català" de l'eivissenc i formenterenc, el "xerr es català" del mallorquí, el "parlo el català" del central, el "parlo lo català" del nord-occidental, el "rall es català" del menorquí i el "parle el català" del valencià i va tancar l'acció el "parli el català" del septentrional. Després de cada crit, un dels voluntaris situat en el vèrtex de cada punta va sortir de la rosa dels vents per descobrir un tros de mosaic adjacent que conformava un mapa de tots els territoris de la llengua amb el crit en els diversos dialectes.

Aquests vuit voluntaris, tots nous –Asma Harti, Lorena Parra, Carlos Gutiérrez, Lurdes Marino, Samir Bougzir, Maurice Joel, Nasra Zafar i Mar Oblitas–, van llegir un paràgraf del manifest *El català, llengua comuna* del 2008 que la Plataforma per la Llengua va elaborar amb 26 associacions d'immigrants de diverses nacionalitats de l'Estat espanyol, Amèrica, Àfrica i Àsia. El manifest reivindica el patrimoni de les més de 250 llengües d'arreu del món que es parlen

als territoris de llengua catalana i defensa el català com a llengua vehicular de l'ensenyament i com a eina d'inclusió social.

[La imatge visual](#) va ser fotografiada des del braç d'una alta grua situada darrere de les carpes d'inscripció a l'acte per tal de distribuir-la per les xarxes socials. La formació de la rosa dels vents al migdia va ser la culminació d'un matí de diumenge que va començar al Born amb tallers i música a càrrec del DJ Xerramequ mentre tots els voluntaris validaven les seves inscripcions i recollien la samarreta en què es reivindica la llengua comuna en cadascuna de les varietats dialectals.

7 Enllaços

- ▶ **Selecció de professorat de català a l'exterior 2016-2017.** Oberta la convocatòria de selecció de professorat d'estudis catalans a universitats de fora del domini lingüístic per al curs acadèmic 2016-2017 organitzada per l'[Institut Ramon Llull](#). Amb aquesta convocatòria s'inicia el procés de selecció dels futurs docents d'estudis catalans a universitats d'Alemanya, Brasil, França, Itàlia, Portugal, Regne Unit i Suïssa. El termini de presentació de sol·licituds és del 27 d'abril a l'11 de maig del 2016, tots dos inclosos. Caldrà que les persones aspirants emplenin el [formulari en línia](#) disponible al web de l'Institut Ramon Llull, on hi ha també les bases de la convocatòria, i adjuntin la documentació requerida.
- ▶ Pau Giralt, [“De com vam començar a escriure”](#) (*Núvol*, 06/04/2016)
- ▶ [“#40anysBressola: ‘Quaranta anys són molts, però encara som drets i som més’ \(Enric Larreula\)”](#) (*VilaWeb*, 19/04/2016).
- ▶ [“El nivell de lectura en català augmenta en cinc punts en els darrers cinc anys”](#) (*Nació Digital*, 19/04/2016). L'enquesta d'hàbits de lectura i compra de llibres revela que el 26,4% de lectors llegeix habitualment llibres en català, 5,2 punts més que el 2011
- ▶ Entrevista a Francesc Marco, de Plataforma per la Llengua, per Ramon Munné: [“El català, com a llengua comuna, és la millor eina per garantir la igualtat d'oportunitats”](#) (*L'Unilateral*, 21/03/2016)
- ▶ [María Pérez: “Tots els autors tenen corrector, fins i tot Cervantes”](#), entrevista per Gemma Tramullas (*El Periódico de Catalunya*, 23/04/2016)